

ליל סדר לדוגמה

מערך שיעור/פעילות
בנושא ליל הסדר לקראת חג הפסח

מטרות השיעור:

- ◀ המחשה של המצוות והמנהגים העיקריים של ליל הסדר
- ◀ יצירת תחושה של חוויה ומשמעות סביב ליל הסדר

להביא מראש:

- ◀ קערת סדר מלאה
- ◀ כמה סטים של מצות שמורות
- ◀ מיץ ענבים וגביע
- ◀ נרות בפמוטים
- ◀ אמצעים להקרנת מצגת
- ◀ הגדה לכל תלמיד
- ◀ כרטיסי דמויות כמספר המשתתפים [לא חובה]

תקציר תוכן:

פסח הוא חג היסוד של עם ישראל. זהו החג בו בני ישראל יצאו לחירות, הפכו מעבדים לעם, וכל זה בהתגלות אלוהית שמעל לדרך הטבע באותות ובמופתים. את ליל הסדר מציינים יהודים בכל העולם, ובכל הדורות, בחירות ובגלות, אוכלים מצה ומרור, שותים 4 כוסות של גאולה, מתחברים לעבר ושואפים לעתיד, כאשר בסופו של ליל הסדר מאחלים זה לזה: לשנה הבאה בירושלים הבנויה!

בשיעור שלפניכם נעבור על הפרטים העיקריים של ליל הסדר, תוך כדי המחשת הרעיון החסידי שליל הסדר הוא גם הסיפור של כולנו.

פתית - פסח שם הקוד היהודי

על המסך יהיה מוצג מנעול עם 5 ספרות וחידה מספרית:
בואו נראה מי מפצח את האתגר, זה לא קשה... , (המנעול נפתח אם מפצחים את המספרים
נכון, ניתן לזכות את הפותר ראשון במצה עבודת יד).

ימי מילה, ימי שבתא,
מספר הפעמים שמטבילין כפול מספר הכוסות
אלוקינו שבשמיים פלוס דיין שבפזמון הכפול

הפתרון:

8,7,8,12 (8 ימי מילה, 7 ימי שבתא, שתי פעמים שמטבילין את הכרפס כפול 4 כוסות,
אחד אלוקינו ועוד-11 פעמים אומרים את המילה דיינו בפזמון כששרים אותו פעמיים-
סהכ 12)

ליל הסדר זהו שם קוד שכל ישראלי וכל יהודי ברחבי העולם מכיר - יש מצות, מרור,
ארבע כוסות, שירים שכולם מכירים. ליל הסדר הוא יום ההולדת של כל עם ישראל.
כמו הרגע שתינוק נולד, כך פסח הוא הרגע הראשון שעם ישראל הפכו לעם, שאלוקים
בא והוציא אותם מהגלות ועבודת הפרך של מצריים ונתן להם את החירות לבנות את
החיים שלהם מחדש ולצעוד בדרך לארץ ישראל. בזכות פסח הראשון שקרה לפני
יותר מ-3000 שנה אנחנו כאן, בארץ ישראל, ולא עבדים במצריים. זוהי סיבה טובה
לכל יהודי שחי היום בארץ ובעולם לחגוג. לחגיגת יום ההולדת של העם שלנו חשוב
שכל אחד ואחת יגיעו וישתתפו, כי משפחה זו משפחה.

רעיונות בקערת הסדר

בליל הסדר של אז, אבותינו יצאו ממצרים מעבדות לחירות. ממוות ורעב ועבודות פרך לעם חופשי.

ואיך נראה ליל הסדר שלנו ב-2022? נערוך היום ליל סדר לדוגמה ונעבור על מה נקודות עיקריות מליל הסדר, (לא על כולו).

**נציג במצגת תמונה של שולחן סדר עם דמויות סביבו.
בצד השולחן תהיה רשימת סימני הסדר מקדש ועד נרצה**

המתודה הבאה לא מתחייבת ממהלך השיעור אך יכולה לשמור על קשב של התלמידים: השליח יסביר שכמו אצל הרבה משפחות, גם במשפחה שבתמונה, עד סוף הסדר כמעט כל המשתתפים 'נופלים' מהשולחן. כל אחד מוזמן להמר על דמות אחת שתישאר ערה עד הסוף (כמו מרוץ סוסים). נראה מי יישאר איתנו עד הסוף. מי שהימר נכון יקבל בסוף השיעור מתנה מיוחדת לפסח- מצה שמורה עבודת יד מהודרת, ששמרו על החיטה משעת הקצירה שלא תרטב, והכיניו בעבודת יד במאפיה מיוחדת למצות. מצה שאי אפשר להשיג בחנויות, רק בקהילות שמקפידים לאפות את המצות עם כל ההידורים. כל תלמיד יקבל כרטיס של הדמות שבחר. (ראה נספח לשיעור) בהמשך השיעור, כאשר מסיימים את ההסבר על כל סימן, וחוזרים לשקופית הראשית (של השולחן) 'נעלמת' אחת מהדמויות של בני המשפחה ומספר הזוכים הפוטנציאליים מצטמצם.

במצגת

נעבור על מספר פרטים מרכזיים בליל הסדר ועל משמעותם. כל פרט- נסביר מהו ונדגים וגם ניתן נקודת תוכן קטנה. במצגת יש את רשימת הסימנים. הסימנים שעליהם נרחיב הם עם מסגרת שחורה, ובלחיצה על הסימן מגיעים לשקופית המרחיבה אודות הסימן.

קדש

פסח הוא חג, לחג קוראים במסורת "יום טוב" וזה בניגוד ליום רגיל שנקרא "יום חול". ביום טוב יש קדושה מיוחדת, וכדי להבדיל בין קודש לחול, בכניסת החג מקדשים את היום עם נרות חג, ועם קידוש על יין.

נזמין בן ובת להדלקת נרות ולקידוש על מיץ ענבים. נזכיר שהקידוש הוא רק הכוס הראשונה מתוך 4 הכוסות ששותים במהלך ליל הסדר.

[נחזור לשקופית שולחן הסדר ונראה מי לא שרד את היין ונרדם כבר בכוס הראשונה]

במצגת:

ורחץ כרפס

בתחילת ליל הסדר נוטלים ידיים ואוכלים ירק שנקרא כרפס. נשאל את התלמידים מה אצלם אוכלים בכרפס? ישנם עדות שונות שיש בהן ירקות שונים (סלרי, תפוח אדמה, בצל...) שאת כולם מכנים בשם 'כרפס'.

המשמעות: בעדות שונות אוכלים ירקות שונים, אבל כולם נקראים כרפס. חכמינו מגלים לנו שזהו רמז: כרפס = ס + פרך. שישים אלף אנשי ישראל שעבדו בפרך.

שימו לב שעבודת הפרך היתה גם פיזית-וגם נפשית. פיזית עינו אותם העבידו אותם בבניה פיזית מטורפת מבוקר עד ערב וזרקו להם ילדים ליאור. אבל היא היתה גם רוחנית, פרעה לא רצה שהם יחלמו אפילו לצאת, שלא יהיה להם זמן לחשוב על משמעות, מה מתאים להם, ומה הם רוצים....

זה מזכיר את החיילים שנפלו בשבי המצרי במלחמת יום כיפור, עינו אותם גם פיזית אבל גם נפשית- סיפרו להם שכל החברים שלהם נהרגו, ושירושלים כבר נכבשה, שאין להם לאן לחזור. הם רצו שהם יתיאשו וימסרו את כל המידע לאויב, שיפסיקו לעמוד על שלהם.

חירות לעומת זאת היא גם פיזית להיות עם חופשי שבונה את חייו ואת ארצו, משקיע בחיים שלו ולא עבור אחרים, וגם רוחנית- עם שיש לו ערכים, חזון, גדלות רוח ושאילות לעתיד. יהודים בכל הדורות ובכל המצבים (גם כשפיזית היו משועבדים) בליל הסדר תמיד שמרו על חירות הרוח ועל החזון במילים: "לשנה הבאה בירושלים".

[נחזור לשקופית שולחן הסדר ונראה מי כבר 'שבע' מהכרפס ונפל...]

במצגת:

יתץ

אפשר לדלג מקוצר הזמן

מגיד

אומרים את ההגדה. בהגדה שירים וקטעים שכתבו חז"ל שהם כל מיני רעיונות סביב סיפור יציאת מצריים, והודיה לאלוקים על הניסים. לפניכם שתי אפשרויות להרחבה, תוכלו להשתמש בשתייהן או באחת מהן לפי שיקול דעתכם ובהתאם לזמן.

אפשרות 1 להרחבה:

נשים לב למשפט בהגדה: "בכל דור ודור חייב אדם לראות את עצמו כאילו הוא יצא ממצריים".

יציאת מצרים זה לא רק מהו שקרה לפני 3300 שנה, גם לי ולך היום ב-2022 יש איזו יציאת מצריים אישית. לכל אחד מאיתנו יש איזה מצריים שהוא צריך ורוצה לצאת ממנה- משהו שמגביל ועוצר אותי, משהו שמשעבד אותי, משהו פנימי או חיצוני שמונע ממני להגיע להכי טוב שאני יכול, למה שהכי מתאים לי.

נסביר:

יש הרבה דברים בחיים שהם הכי נכונים וטובים בשבילנו אבל מה לעשות, אנחנו לא מצליחים לעשות אותם. מרגישים מצריים, מיצר. אחד רוצה לרדת במשקל אבל כל חמש דקות ניגש למקרר, השני חייב להשקיע בלימודים כדי להצליח- אבל רוב הזמן הוא עם הטלפון, השלישי- מת ללכת לישון בזמן סביר, אבל מושך.... הרביעית מתביישת לבקש עזרה מהמורה למתמטיקה או מחברים למרות שהיא ממש רוצה להצליח... (בישנות הוא נושא שמעסיק מאוד בגיל הזה)

השליח יכול להוסיף דוגמה אישית מחייו כמו- אני רב עם אשתי על אותה שטות כל פעם

כועס מאותו דבר, מתי תתקדם? שנים היתי הכי בישן בכיתה ולא הצלחתי להוציא מילה מהפה בשיעורים, היתי חושש שיצחקו עליי, ואז יום אחד החלטתי לשאול לא משנה מה, השאלה הכי פשוטה, העיקר שישמעו את הקול שלי, ועשיתי את זה ממש ברגע האחרון של השיעור ולאט לאט השתחררתי והיום אני יכול להרצות מול אולם מלא... (תודה לרב לבל על הדוגמה האישית)

מה לעשות, יש לכולנו דברים שאנחנו מאוד רוצים, ויהיו לנו ממש טובים, אבל אנחנו לא מצליחים להגיע אליהם. יש איזו מצריים שעוצרת אותנו מלהגיע לחזון שלנו, למה שטוב באמת בשבילנו.

מצריים זה יכול להיות מחסום מבחוץ, למשל- החברה שסוחפת אותי, המקום שגדלתי בו, לא מספיק נתנו לי כלים להצליח, אין לי מספיק כסף לממש את מה שאני רוצה, או הטלפון שגומר לי את הזמן,

מצריים גם יכול להיות מכשול מבפנים- חוסר האמונה שלי בעצמי, אני לא נלחם מספיק חזק, אני לא מצליח לצאת מזה, לא עושה מספיק בשביל זה. תקוע במצריים עוד שנה, ועוד שנה, ועוד שנה...

פסח הוא חג שמסמל את הכוח לצאת מהמצור. אל תיתקע במצריים. תאמין שאפשר לצאת ולשנות.

המשמעות: כל אחד ואחת מתחבר למשמעות של המצריים בחיים שלו והרצון שלו לצאת לחירות

אפשרות 2 להרחבה:

נשיר ביחד את השיר "דיינו" שמתאר את כל השלבים של יציאת מצריים מיציאת מצריים ועד לארץ ישראל. שימו לב שבפיוט מראים לנו שיש הרבה "יציאות" ממצרים. לא תמיד זה בבת אחת. יוצאים צעד אחר צעד.

ומסר ערכי שניתן להוסיף לקטע: חכמינו מפרטים כל שלב ושלב כדי שנדע לומר תודה לאלוקים על כל צעד קטן בדרך. לפעמים יש לנו נטייה להעריך את עצמנו (או את אחרים) רק אם נגיע לטופ, להישג המלא, אבל ההגדה פה מלמדת אותנו להתפעל מכל התקדמות קטנה, מכל צעד בדרך, לעצור ולהודות.

[נחזור לשקופית שולחן הסדר ונראה מי כבר התעייף מקריאת ההגדה ונפל...]

במצגת

רחצה - מוציא מצה

נעביר את המצה עבודת יד בין התלמידים ונבקש מהאחרון לנסות לשבור לחצי מדויק או נבקש מתנדב שמאמין בעצמו שיכול לשבור את המצה עד כמה שאפשר בדיוק לשניים. בליל הסדר צריך לאכול לפחות חצי מצה, ועדיף בלילה הזה להשקיע במצה שמורה, ששמרו על הקמח משעת קצירה, ועבודת יד שכן אדם הכין אותה עם כוונה לשם מצוות מצה ולא מכונה.

המשמעות: את המצה אפו מהר, והיא מסמלת את היציאה בחיפזון, אחרי מאות שנים של גלות, ברגע אחד, הגיע אלוקים והוציא אותם באמצע הלילה ביד חזקה ובניסים. המצה מזכירה לנו להאמין שאלוקים עוזר לנו גם 'ברגע האחרון'. ובמידה אישי המצה מסמלת את האמונה שאלוקים נותן לנו את הכוח לגבור על המצריים, ההפרעות, ולהגיע ליעד הטוב והנכון שהצבנו לעצמנו.

[נחזור לשקופית שולחן הסדר ונראה מי כבר 'שבע' מהמצה ונפל...]

במצגת

מרור כורך

מרור הוא עלה מר של חסה או שורש חזרת שהוא מר וחרף. המרור מזכיר לנו את הקושי והמרירות של הגלות.

נזמין מתנדב אמיץ שיטעם מהמרור, בלי לדבר. לאחר שיטעם נשאל את החברים לפי מה שראו עד כמה לדעתם המרור חריף מ10-1? רק לאחר שהחברים 'ניחשו' ניתן לטועם לתת את המספר שלו.

המסר הוא: שרק מי שטועם יכול לחוות באמת את המרור ובאמת נשאלת השאלה, מדוע צריך לאכול מרור בלילה של חירות, בלילה של חג? לא מספיק ללמוד על זה או לקרוא על מרור בויקיפדיה?

והתשובה היא- לא! צריך לטעום! אנחנו נקראים בליל הסדר לחוות את ההיסטוריה של עם ישראל, את המרור של גלות ושיעבוד, את הטעם של החירות והמצה. לא מספיק ללמוד על זה. ההיסטוריה שלנו היא לא בספרים, היא בחיים שלנו. לכן בכלל חשוב לחז"ל שכל הבנים מכל הסוגים יגיעו לשולחן הסדר.

כדי לצאת ממקום לא טוב, צריך להבין מה לא טוב בו. צריך גם להבין במרור.

סיפורים להמחשה:

• מסופר על מלכת צרפת שהיתה מאוד עשירה, לא ידעה מה זה 'כשאין לך'. והייתה תקופה של משבר כלכלי ורעב, ובא מישהו וסיפר לה שאצל פשוטי העם אין לחם לאכול. היא היתה כל כך מנותקת שענתה לו: אם אין לחם- שיאכלו עוגות! (כדי להנהיג עם צריך לדעת גם מה זה רעב...)

והמסר: רוצים להיות מחוברים למה שעובר על העם שלנו- תטעמו.

• הסיפור על נפוליון שראה בתשעה באב יהודים בוכים והסתבר לו שזה על בית שחרב לפני אלפיים שנה. אמר נפוליון: עם שיודע לבכות על העבר שלו, יזכה גם לעתיד של בניין.

והמסר: כשאנחנו מחוברים להיסטוריה שלנו, ולגלויות שלנו, נהיה גם מחוברים לחזון של העם שלנו, כאן ב2022.

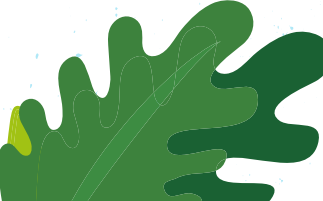
במצגת

שולחן עורך, צפון, ברכ, הלל

בקצרה- אוכלים, מוצאים את האפיקומן שהוחבא קודם, אוכלים, ומברכים על המזון. למיטיבי לכת ניתן לתת 'משימה לליל הסדר' לשאול בשולחן הסדר את המבוגרים מה פירוש המילה 'אפיקומן'. זוהי מילה שמורכבת משתי מילים בארמית- אפיקו מן, הוציאו את המאכל. את האפיקומן אוכלים בסוף הסדר כדי להישאר בפה עם טעם של מצה.

במצגת:

נרצה

את ליל הסדר בכל מקום בעולם ובכל מצב יהודים מסיימים בתפילה ובתקווה "לשנה הבאה בירושלים"

אם הדמות שלכם נשארה "עד לשנה הבאה" אתם זוכים במצה עבודת יד. והיתר...בשנה הבאה...

ניתן לציין גם את המנהג שלא לנעול את דלת הבית בלילה זה בגלל שזה 'ליל שימורים', ובלילה זה מאיר האור של האמונה ושל הנס והשמירה על בתי ישראל.

במצגת

סיום

כאן נערוך בין אלו שהדמויות שלהם 'שרדו את הסדר' חידון שהפותר ראשון ונכון מקבל את המצה השמורה.

שאלת הזהב תדגיש את הפרטים שהכי חשוב לעשות בליל הסדר.

בין אלו שהימרו על הדמות הנכונה נערוך תחרות שאלת הזהב. הפותר נכונה ראשון יקבל את המצה השמורה כשי.

מהם שלשת הדברים שהכי חשוב לעשות בליל הסדר?

אכילת מצה, אכילת מרור, אכילת כרפס, שתית ארבע כוסות

